

Referat fra møte med kommunene/ordførerne i Troms - Marint vern Andfjorden

Møtested: Harstad, Harstad kommune

Dato: 8. november 2019

Tid: Klokk 11:00 – 14:30

Tilstede:

- Jan Fredrik Jenssen, Ordfører i Tranøy kommune
- Espen Ludviksen, Varaordfører i Harstad kommune, Leder planutvalget
- Jan Inge Lakså, Enhetsleder i areal og byggesakstjenesten. Prosjektansvarlig for Kystplan Midt- og Sør-Troms
- Inger Andreassen, Marin arealplanlegger i Lenvik kommune. Prosjektleder for Kystplan Midt- og Sør-Troms.
- Audun Sivertsen, Plan- og næringsleder i Tranøy kommune.
- Tom-Rune Elisseussen, Ordfører for nye Senja kommune.
- Roar Åge Jakobsen, Ordfører i Berg
- Åsmund Andreassen, Fylkesmannen i Nordland
- Inge Berg, Fylkesmannen i Troms og Finnmark
- Evy Jørgensen, ass miljødirektør i Fylkesmannen Troms og Finnmark

Frafall:

- Fred Ove Flakstad, Ordfører i Torsken kommune.
- Geir Inge Sivertsen, Ordfører Lenvik kommune/Varaordfører Senja kommune.

Referent: Fylkesmannen i Nordland og Fylkesmannen i Troms og Finnmark

Historikk:

Historikken for marin verneplan ble gjennomgått fra 80 tallet og frem til nå. Det ble stilt spørsmål om bakgrunnen og størrelsen for plassering på de foreslåtte transektene, og at særlig de nordnorske transektene virket store, sammenlignet med de andre foreslåtte marine verneområdene.

Fylkesmannen er enig i at områdene er store. Fylkesmannen legger til grunn at det er gjort grundige analyser for den endelige utvelgelsen av kandidater for marint vern i 2004. Fylkesmannen opplyser om at transektene er plassert ut fra ulike klimasoner, og at de hver for seg, men også samlet skal gi et bilde på variasjon i undersjøisk naturmangfold langs kysten i Norge.

Historikken viser at det ligger politiske føringer for at et marint vern skal være mildt og ikke legge unødige begrensinger for eksisterende fiskeri og akvakulturvirksomhet. På den annen side er marint vern en «*differensiert vernekategori*» i naturmangfoldloven dvs. at den gir åpning for både et mildt og strengt vern av naturmangfold i sjø. En kan derfor tenke seg at deler av Andfjorden kan få strenge restriksjoner, mens andre deler kan få et mildt vern.

Medvirkning og prosess frem til nå:

Fylkesmannen har involvert mange parter ved utarbeidelse av forslag til utredningsprogram for marint vern i Andfjorden. Det er opprettet tre referansegrupper (kommuner/fylkeskommuner, fiskeri og naturmangfold) som vi har gjennomført møter med. I tillegg har referansegruppene hatt flere

anledninger til å komme med innspill til forslag til utredningsprogrammet. I tillegg har fylkesmannen hatt dialog med Flakstadvåg Laks, Forsvaret og Kystverket. Vi har underveis hatt nær dialog med forskere hos Havforskningsinstituttet (Hi), Niva og NGU. Vi har også hatt dialog med arbeidsutvalget for marint vern i Nord Norge.

Arbeidsutvalget for marint vern i Nord Norge er gitt en særstilling i marine verneplanprosesser i Nord Norge (se beskrivelse i forslag til utredningsprogram).

Frem til nå er det særlig Fiskeridirektoratets regionkontorer, Norges Fiskerlag og de regionale/lokale kontorene, Sjømat Norge og Flakstadvåg Laks som fylkesmannen har hatt mest dialog/kontakt med. Det har vært gjennomført et møte i Bergen med havforskningsinstituttet og et arbeidsmøte i Trondheim med Hi, NGU, Fiskeridirektoratet og fiskarlagene.

Referater legges fortløpende ut på: <https://www.fylkesmannen.no/andfjorden>

Utredningsprogrammet er på høring til den 15.11.2019. **Kommunene får forlenget fristen med en uke.** Fylkesmannen er fortsatt åpen for innspill til utredningsprogrammet. Når Fylkesmannen har vurdert innspillene vil vi sende vår tilrådning til Miljødirektoratet som skal godkjenne utredningsprogrammet. Utredningsprogrammet danner grunnlag for anbudsinnhenting fra konsulenter. Når konsekvensutredning foreligger vil det gi et godt faggrunnlag for den videre prosess med å utarbeide et forslag til marint vern i Andfjorden.

Fylkesmannen arbeider med det mål at konsekvensutredning skal foreligge sommeren 2020 og at vi har tid frem mot senhøsten 2020 å ha dialog/prosess i utarbeidelse av forslag til vern.

Forslag til utredningsprogram:

Tiltaket:

Fylkesmannen kan ikke pr. dato gi en nøyaktig beskrivelse av det marine vernet og de restriksjoner det vil kunne gi i Andfjorden. Konsekvensutredningen og prosessen vil gi oss råd om hva som er hensiktsmessige rammer for et marint vern i Andfjorden. Tilrådingene fra «Rådgivende utvalg for marin verneplan», Naturmangfoldloven § 39 (marine verneområder), Forslag til «Lopphavet marine verneområde» og Saltstraumen marine verneområde gir oss en pekepinne—på hva som er aktuelt i Andfjorden.

Utredningsområdet:

Utredningsområde har et rikt biologisk mangfold. Både dypvannsarter, korallforekomster, korallskog, korallrev, skjellsand, ruglbunn og stortare/sukkertare lokaliteter m.fl. gjør at fjorden har stor variasjon i undersjøisk naturmangfold.

Området er relativt godt kartlagt både med stasjoner og med sonar. Både Havforskningsinstituttet, NGU, NIVA og Astafjordprosjektet sitter med data som er til nytte for å kunne forstå hvilket naturmangfold som fins i Andfjorden. Fylkesmannen har bestilt Havforskningsinstituttet til å utarbeide en rapport om naturmangfold i Andfjorden. Her vil Hi sammenstille eksisterende data, opparbeide materiale fra stasjoner og modellere naturtyper m.m. Denne vil foreligge rundt nyåret.

Området er samtidig svært viktig for særlig fiskeri, forsvaret og akvakulturnæringen. Disse interessene har fylkesmannen lagt særlig vekt på i prosessen frem til nå og det vil være viktig å få frem løsninger som både ivaretar vernet og disse interessene. Fiskeridirektoratet oppdaterer kystnære fiskeridata for Andfjorden i samarbeid med fiskere. I denne prosessen gir også fiskere informasjon om koraller etc og hvordan fiskeri foregår i områder med sårbare koraller. God og nøyaktig inntegning av korallrevene er viktig for å vite hvor de er, spesielt for de som ikke er lokalkjent og som ønsker å fiske i nærheten.

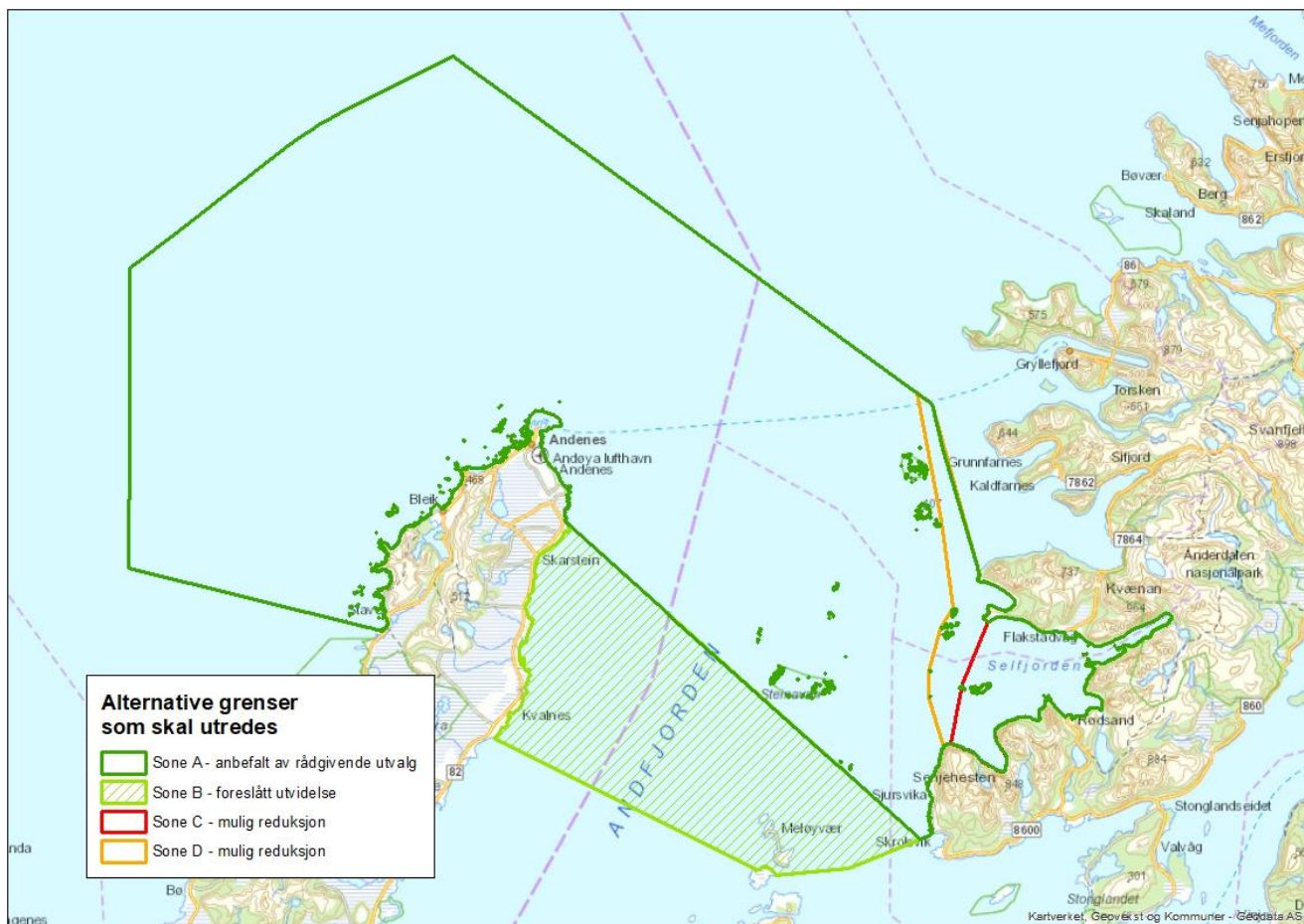
Det blir stilt spørsmål om kongekrabbe kan ødelegge koraller. Havforskningsinstituttet har på henvendelse fra oss svart at de har undersøkt effektene av krabben på bunnfauna flere steder i Finnmark. Det er samtidig gjort flere studier av krabbens diett. Kunnskapen så langt kan indikere at den kan ha effekter på fauna tilknyttet korallrev, slik som muslinger, slangestjerner, børstemark og lignende. Men det er vanskelig å si hvorvidt den også vil spise koraller. Mange koraller er utstyrt med nesleceller – noe som kan tenkes å «redusere» krabbens appetitt på disse, men det kan ikke utelukkes at den likevel kan påvirke korallene; spesielt bløtkoraller. Krabben har ellers en svært variert diett som inneholder mange forskjellige dyregrupper som er knyttet til bunnen. Dersom det blir et problem i et evt. marint verneområde i Andfjorden, vil det være aktuelt med tiltak for å opprettholde verneverdien.

Det ble også stilt spørsmål om hvordan de ulike korallartene kan vektes opp mot evt. tiltak som ønskes i Andfjorden. F.eks akvakultur. Fylkesmannen mener at forvaltningen og forskningen vet for lite om sjeldenhet og sårbarhet til mange undersjøiske naturtyper. Havforskningsinstituttet undersøker om akvakultur kan ha negative effekter på korallrev. Uansett tror Fylkesmannen at korallrevet ved Steinavær og bambuskorallskog er naturtyper som vil veie tungt ved en avveining mot andre tiltak.

Funn av store forekomster av ruglbunn og bambuskorallskog er grunnlaget for å utrede et utvidet alternativ av marint vern i Andfjorden. Begge disse artene/naturtypene ligger nært det opprinnelige forslaget som ble tilrådt i 2004. Fylkesmannen mener at konsekvensutredningen vil kunne hjelpe oss å belyse om en slik utvidelse vil kunne tilføre vernet noe. NIVA og HI er klar på at disse forekomstene er svært verdifulle.

Alternative avgrensninger:

Det skal konsekvensutredes 6 ulike alternative avgrensninger av marin verneplan i Andfjorden. Noen alternativer er knyttet til en eventuell utvidelse og noen alternativer er knyttet til to ulike avgrensninger der Selfjorden tas ut av vernearealet. I tillegg skal 0-alternativet konsekvensutredes dvs. ikke vern. Havnene tas allerede nå ut av utredningsområdet.

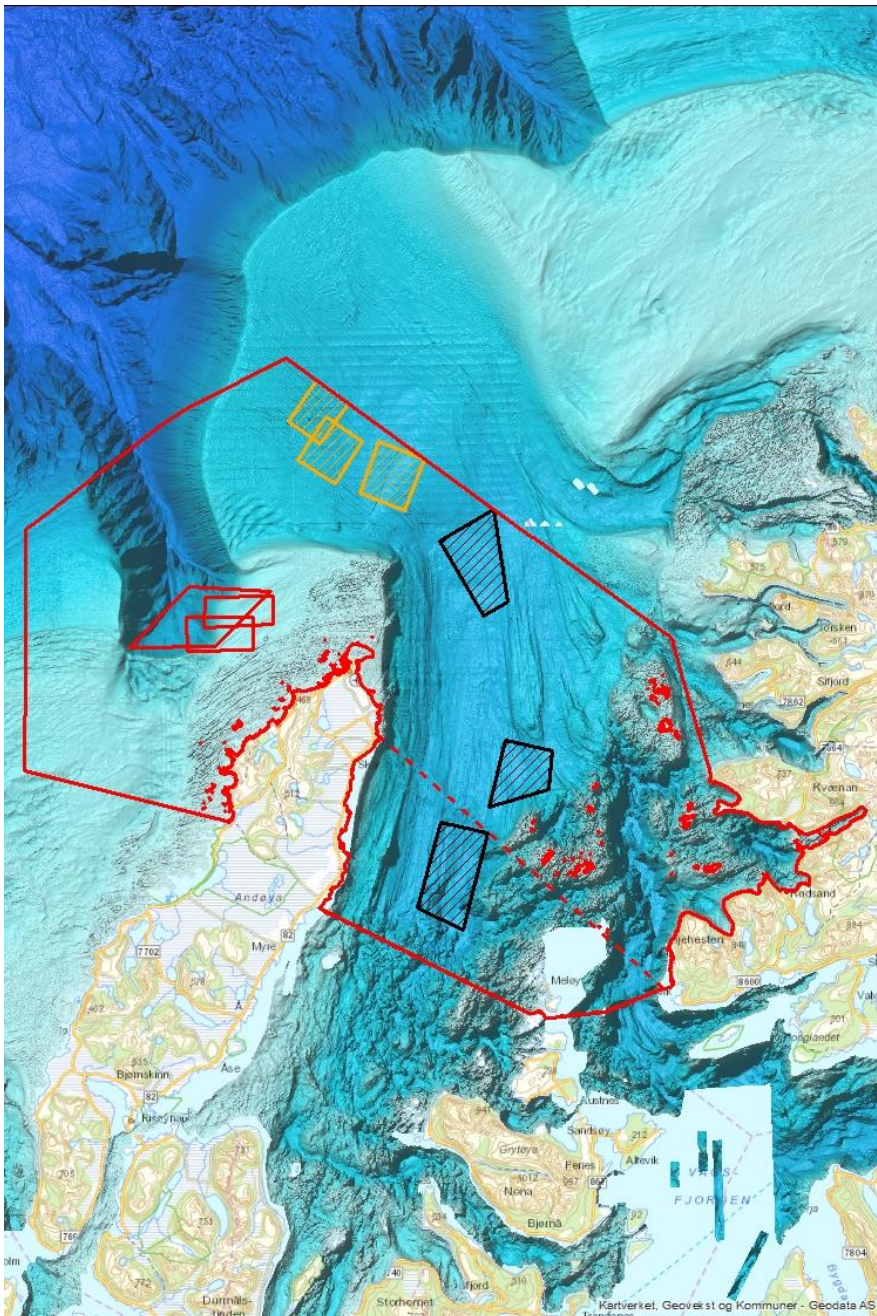


Kart 1: Alternative grenser som skal konsekvensutredes.

Alternative referanseområder for rekefjål, bunnefjål og snurrevad:

Referanseområder er områder satt av til forskning på effektene på sjøbunnen fra ulike bunnfiskeredskaper. Referanseområdene skal være områder uten påvirkning fra bunnfiskeredskaper som rekefjål, bunnefjål og snurrevad, til sammenlikning med områder der disse redskapstypene brukes. Det skal konsekvensutredes tre alternativer for hvert redskap, dvs. til sammen 9 områder i Andfjorden. Basert på konsekvensutredningen m.m. vil vi velge ut et område for hvert redskap. I tillegg vil vi vurdere om disse områdene kan ha flere funksjoner dvs. at de kan være referanse for vannkvalitet og evt. akvakultur.

Utvelgelsen av alternative referanseområder er gjort i prosess med Hi, NGU, Fiskeridirektoratet og fiskarlagene.



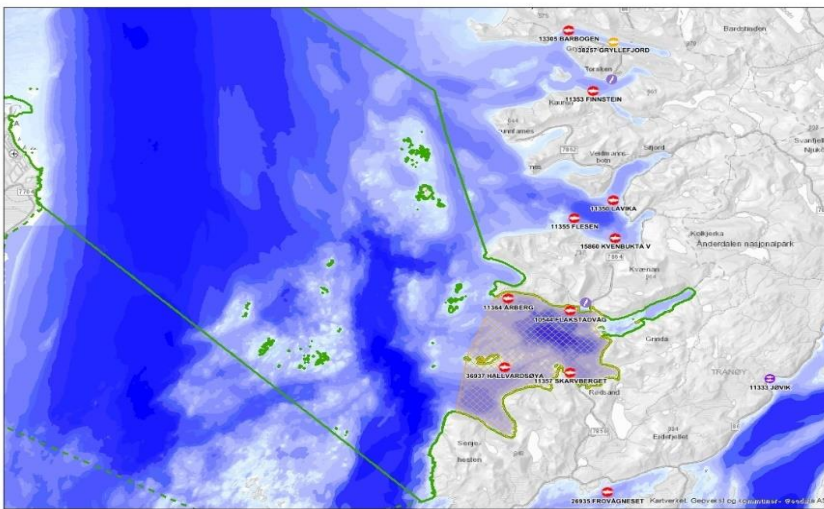
Kart 2. Utredningsområder for referanseområder. Røde firkanter: snurrevad, Oransje firkanter: bunnefjål, og svarte firkanter: rekefjål.

Alternative regler for akvakultur:

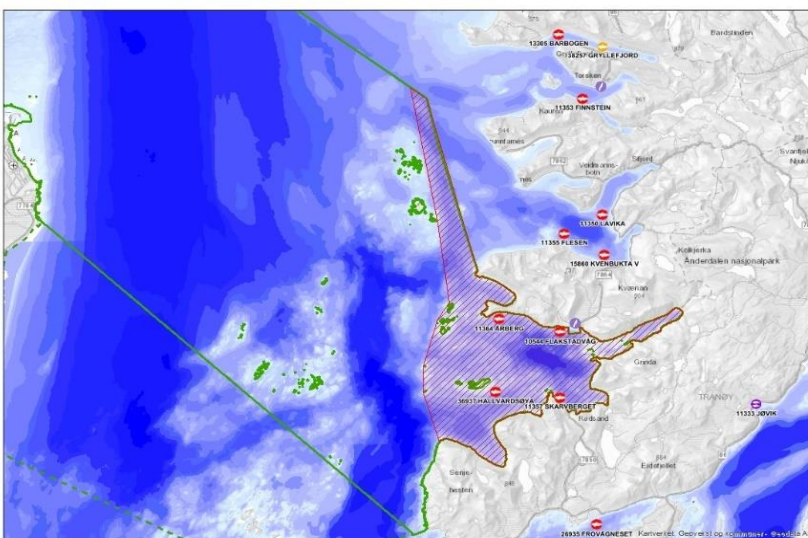
Fylkesmannens forslag til utredningsalternativer for akvakultur ble presentert og diskutert.

Fylkesmannen legger til grunn at flere relevante og realistiske modeller må konsekvensutredes. Fylkesmannen har allerede innarbeidet to forslag der Selfjorden tas ut av vernearealet. I tillegg mener Fylkesmannen at det ligger både i tilrådingen fra 2004 og politiske føringer at en også må utrede noen alternativer der akvakulturvirksomheten inngår i vernearealet.

- a) Den strengeste tilnærmingen er at eksisterende akvakulturlokaliteter inngår i vernearealet. Dette er et alternativ som fordrer fortløpende dialog mellom forvaltningsmyndigheten og akvakulturvirksomheten. Alle endringer må da behandles som dispensasjoner fra vernekart/forskrift.
- b) Den middels strenge tilnærmingen er at ytre Selfjord avgrenses i verneplanen og gis et mildere regelverk, enn de øvrige arealene.



- c) Den mildeste tilnærmingen er at en utvidet sone i Selfjorden avgrenses i verneplanen og gis et mildere regelverk, enn de øvrige arealene.



For alternativ b) og c) har Fylkesmannen forutsatt at det skal være tillatt med endringer etter særlovverk, men ved øking i biomasse kan forvaltningsmyndigheten kreve dispensasjon. Hensikten med dette er at forvaltningsmyndigheten må ha anledning til å ta «styringsgrep» om det er fare for at verneverdier kan bli skadelidende.

Det ble en stor diskusjon om disse alternativene, som gikk ut på at eksisterende lokaliteter som inngår i vernearealet, vil gi dårligere konkurransevilkår for Flakstadvåg Laks. Det er særlig bekymringer knyttet til mulighet for nye lokaliteter og produksjonsøkning. Flakstadvåg Laks etablerte seg for lang tid siden, lenge før Andfjorden ble aktuell som kandidat for marint vern. I tillegg er ordførerne tydelig på at det også bør være mulig med nye lokaliteter i alternativ b) og c).

Det er også bekymringer om et marint vern vil gjøre det enda vanskeligere/komplisert å avklart forhold med konsesjonsmyndigheter. Er det hensiktsmessig med et forvaltningsnivå til?

Det er også bekymringer knyttet til muligheten for å få innvilget dispensasjon i et marint verneområde. Fylkesmannen mener at kravene til dokumentasjon om naturmangfold vil bli strengere ved et marint vern. Hovedhensikten med vern er å ta vare på viktig naturmangfold. En evt. søknad om dispensasjon må dokumentere/sannsynliggjøre at dette ikke vil bli tilfelle. Kommunene mener det vil bli veldig vanskelig å få innvilget dispensasjon.

Kommunene stiller spørsmål om hva som gjør at Selfjorden er viktig for et marint vern. Fylkesmannen har laget til grunn tilrådingen fra 2004 der en ønsker å utrede et transekt og der Selfjorden beskrives som en vesentlig del av dette transektet. I 2004 var en allerede kjent med akvakulturvirksomheten i Selfjorden.

Kommunene mener at det allerede ved oppstart må være avklart hvilke områder som er aktuell for ny akvakultur. I tillegg må det gis åpning for nye lokaliteter for akvakultur i alternativ b) og c). I tillegg anbefales det at marin verneplan åpner opp for fremtidig teknologi som bygger på lukkede akvakulturanlegg. Ordførerne er klar på at Selfjorden bør trekkes ut av vernearealet.

Fylkesmannen tar med seg signalene fra ordførerne. Fylkesmannen vil utrede to alternativer der Selfjorden tas ut av vernearealet. I tillegg mener fylkesmannen at vi må undersøke muligheten/konsekvensutrede om «bruk og vern» vil kunne la seg gjøre i Selfjorden. På bakgrunn av diskusjonene vil fylkesmannen vurdere å endre alternativ b) og c) slik at de i tillegg åpner for nye lokaliteter forutsatt at viktige verneverdier ikke blir skadelidende. Fylkesmannen er åpne for forslag som bør konsekvensutredes, i tillegg til det som er skissert i alternativ b) og c). Alternativene må da ivareta både et marint vern og Flakstadvåg Laks.

Alternative regler for andre temaer ble kjapt gjennomgått uten at det skapte de store diskusjonene. Her er Fylkesmannen også åpne for innspill i høringen av utredningsprogrammet.

Merknad til akvakulturtemaet:

Som nevnt i møtet er det politiske føringer om at man kan tillate akvakulturvirksomhet i et marint verneområde dersom dette ikke er i konflikt med verneverdier. Det som ikke ble nevnt er at det er et generelt prinsipp i forbindelse med verneplanprosesser at eksisterende virksomheter skal kunne fortsette som før et vern innføres. Dette for at etableringen av verneområder ikke skal ha for stor negativ påvirkning på omgivelsene og for å unngå krav om erstatninger. Det gjør at man må akseptere at eksisterende akvakulturvirksomhet kan påvirke verneverdier, mens ny virksomhet og utvidelser av eksisterende akvakulturvirksomhet må forholde seg til verneformål og verneverdier. Det

gjør at verneforskriften må være todelt, med et regelverk for eksisterende akvakultur og et regelverk for nye akvakulturtiltak og utvidelser av eksisterende akvakulturvirksomhet. Det som kan være problematisk er at prinsippet ikke sikrer likeverdig vekst for akvakulturvirksomheter som ligger i et marint verneområde som for akvakulturvirksomheter som ligger utenfor et marint verneområde.

Medvirkning:

Tidsplanen og hvordan fylkesmannen ønsker å gjennomføre prosessen ble også kjøpt gjennomgått. Fylkesmannen ønsker å tett med flere interesser for å komme frem til en tilrådning. Egne møter med ordførerne/politisk nivå i kommunene ønsker vi også å få gjennomført underveis i prosessen. Kom med innspill.

